

FRI-19.206-1-EC-06

STUDY OF LEGAL REQUIREMENTS AND REGULATIONS FOR WASTE TREATMENT²⁵

Engineer Hristo Georgiev, PhD Student

Department of Heat, Hydraulic and Environmental Engineering,
“Angel Kanchev” University of Ruse, Bulgaria
Tel.: +359 82 888 481
E-mail: hggeorgiev@uni-ruse.bg

Lyubomir Vladimirov²⁶, DSc, PhD

Department of Heat, Hydraulic and Environmental Engineering,
“Angel Kanchev” University of Ruse, Bulgaria
Tel.: +359 82 888 481
E-mail: lvvladimirov@uni-ruse.bg

Abstract: This text focuses on the importance of regulatory frameworks for waste management in both the European Union and Bulgaria. In the first section, the objectives of the European Union to create a unified community among its member states are discussed, emphasizing the fundamental principles of environmental policy and significant legal documents such as the Framework Directive 2008/98/EC, the Maastricht Treaty, and the amendments introduced by the Amsterdam Treaty, along with regulations related to waste disposal. The second section analyzes the regulatory framework within the context of Bulgaria and highlights the country's efforts to enforce ecological changes that promote environmental improvement and encourage active participation and responsible behavior, both by businesses and individuals.

Keywords: European Union, Recycling, Waste utilization, Financial responsibility, Waste holder, Waste impact limitation law, Waste definition.

ВЪВЕДЕНИЕ

Нормативните уредби за управлението на дейностите по отпадъците в Европейския съюз и в България са синхронизирани изцяло. Изпълнена е една от целите на Европейския съюз - да се създаде единение между държавите членки по отношение екологичното законодателство. Основните принципи залегнали в екологичната политика са Рамковата директива 2008/98/ЕО, Маастрихтският договор и промените направени при подписване на Амстердамския договор. От своя страна е необходимо да се разгледа мястото, което заемат нормативните уредби в Република България и законодателството, което се стреми да наложи екологични промени към който държавата ни се стреми, както и възпитание на екологично поведение в населението и производствата по отношение опазване на околната среда.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Целта на Европейския съюз, като институция е да създаде единна общност за развитие и интеграция на всички държави членки. Чрез взаимопомощ, субсидии и координация на икономическата и политическата активност, Европейското управление се опитва да контролира и да спомага за повишаване то на стандарта на живот във всички държави. Един от основните способи за постигане на тези цели е чрез контролиране производството на отпадъци, тяхното рециклиране и ефективно прилагане на санкции в случаи на нарушение с основните законови разпоредби. Тези разпоредби са обособени в цял свят и за това е нужно да се създаде единна политика в управлението на отпадъците.

²⁵ Докладът е представен на Научната сесия на Секция „Екология и опазване на околната среда“ на 27 октомври 2023 г. с оригинално заглавие на български език: ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЗАКОНОВИТЕ ИЗИСКВАНИЯ И РЕГУЛАЦИИ ПРИ ТРЕТИРАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

²⁶ Professor of Administration and Management and Associate Professor of General Engineering

Основните принципи на екологичната политика на Европейския съюз са: Принцип на опазването - принципът означава, че не е достатъчно да се открие причината за увреждането на околната среда, а е необходима и оценката на околната среда както и оценката на рисковете, ако не са предприети никакви действия; Принцип на превантивността - позволява предприемането на мерки на по-ранен етап преди увреждането на околната среда т.е. може да се предвиди бедствието и то да бъде избегнато; Принцип замърсителя плаща - той се интерпретира по два начина: „Замърсителят плаща за мерки, осигуряващи стандартите” или „Замърсителят плаща за всички външни разходи”; Принцип на минимизирането - този принцип е за намаляване на замърсяването според стандарта на държавата и е съобразен с бъдещите поколения; Принцип устойчиво и високо ниво на защита- най-високо ниво на защита съобразено с научните данни; Принцип на допълването- политиката трябва да се централизира само ако проблемът не може да се реши на местно ниво; Принцип на интегрирането- това означава, че всички изисквания свързани с опазване на околната среда трябва да се вземат предвид т.е. Екологичното законодателство трябва да се съблюдава и в останалите сфери.

В българската Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци са точно разписани процедурите и забраните за транспортирането на отпадъци, предназначени за обезвреждане, в сравнение с транспортирането на отпадъци, предназначени за оползотворяване. От своя страна Регламентът на Европейския парламент и на Съвета относно превозите на отпадъци и за изменение на регламенти (ЕС) № 1257/2013 установява отделни режими за разрешаване на движението на отпадъци, в зависимост от това дали отпадъците се транспортират в рамките на Европейския съюз или са предназначени за внос или износ. В зависимост от опасните свойства, отпадъците са разделени на три списъка:

- Зелен списък - обхваща отпадъци, които не представляват опасност за околната среда и човешкото здраве (отпадъци от черни и цветни метали, стъкло, хартия и други). За преносът им в рамките на Европейския съюз и държавите от Организация за икономическо сътрудничество и развитие не се изисква разрешение. За износът им в страни, които са не са членки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие се изисква разрешение или се забранява.

- Жълтия списък - обхваща опасни отпадъци, които се употребяват често (такива отпадъци са отработените масла, батериите и акумулаторите и други). За транспортирането им в рамките на Европейския съюз и държавите от Организацията на икономическото сътрудничество и развитие се изисква уведомление на компетентните органи на страната вносител и транзитните държави- тези държави могат да отправят възражения в рамките на 30 дни. Износът за държави, които не са членки на Организация за икономически сътрудничество и развитие е забранен.

- Червен списък- включва опасни отпадъци, като азбест, поли хлорирани бифенили и терфенили и други. За преносът им в Европейския съюз и държавите от Организацията за икономическото сътрудничество и развитие се изисква писмено разрешение от компетентни органи на държавата- вносител. Износът за държави, които не са членки на Организация за икономическо сътрудничество и развитие е забранен. Държавите- членки следва да предприемат необходимите правни мерки, за да забранят и наложат наказания за незаконен трафик на отпадъци.

За всеки превоз се изисква осигуряването на финансова гаранция за покриване на разходите за транспортиране и обезвреждане на отпадъците (Vladimirov, L., 2011).

В България можем да направим извода, че екологичният ангажимент на държавата е част от нейните функции. Тази връзка може да се подчертае и отговорността и финансирането например по почистването на замърсените селскостопански земи, както и с освобождаването от отговорност на минали вреди на нови инвеститори при приватизация съгласно Закона за опазване на околната среда.

Законът за управление (ЗУО) на отпадъците урежда екологосъобразното управление на отпадъците, като система от права, задължения, решения и дейности, отнасящи се до образуването, събирането и третирането на отпадъците. Законът се прилага за битови, производствени, опасни строителни отпадъци. В ЗУО е въведена 5 степенна йерархия за управление на отпадъците, в съответствие с Рамковата директива за отпадъците. Мерките за насърчаване прилагането на йерархията за управление на отпадъците са описани в Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013 г., която е основната рамка за планиране на дейностите по управление на отпадъците на местно ниво. Като допълнение към тях се прилагат различни инструменти, като въвеждането на допълнителни изчисления за всеки тон депониран отпадък, въвеждане на икономически стимули, както и задължения към бизнеса за отчитане на целия жизнен цикъл на продуктите при тяхното производство, с оглед лесното им оползотворяване след тяхната употреба. Йерархията за управление на отпадъците се прилага също така при издаването на разрешения за дейности с отпадъци или комплексно разрешително, в съответствие със Закона за опазване на околната среда (ЗООС), които са основните инструменти за контрол на дейностите с отпадъци.

Когато се анализират европейското и българското законодателство по управление на биоотпадъците и остатъчната фракция от битови отпадъци, за съжаление в България проличава липсата на изградена цялостната инфраструктура за третиране на отпадъците. В НПДУО 2009-2013 г., приоритетно беше предвидено изграждането на съоръжения за рециклиране и оползотворяване на отпадъците и на този етап не се предвижда изграждането на инсинератори за неопасни отпадъци, което допълнително затруднява използването на инструментите за оценка на жизнения цикъл с цел отклоняване от йерархията за управление на отпадъците. ЗУО регулира всички изисквания и задължения на генераторите на различни видове отпадъци и съгласно него разходите за събиране, транспорт, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, се поемат от собствениците и генераторите на отпадъци, в съответствие с принципите „замърсителят плаща“ и „отговорност на производителя“.

Нормативния акт регламентира задълженията на местните власти, свързани с управлението на отпадъците, включително отговорностите по събиране и третиране на биоотпадъците. Кметът на общината организира управлението на битовите и строителните отпадъци, образувани на нейна територия. Кметът трябва да осигури условията, при които всеки притежател на отпадъци трябва да бъде обслужван от юридическо лице, притежаващо съответния документ за дейности с отпадъци и е отговорен за: осигуряване на контейнери за събиране на битови отпадъци- контейнери, кофи и други; събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депа или други съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане; изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата или други инсталации или съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци; разделното събиране на битовите отпадъци на територията на общината, най-малко за следните отпадъчни материал: хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло; разделното събиране и съхраняването на битовите биоразградими отпадъци, определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане; осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в това число едрогобаритни отпадъци други във всички населени места с население, по-голямо от десет хиляди жители на територията на общината и при необходимост в други населени места.

В съответствие с чл. 49 от ЗУО, Министерът на околната среда и водите разработва и внася за приемане в Министерския съвет „национален план за управление на отпадъците“, в който се определят конкретни мерки за насърчаване за разделно събиране на биоотпадъците и постепенното намаляване на количествата им, постъпващи за депониране. С Националния план се определят регионите, включващи общините, които ползват общото регионално депо и/или други съоръжения за отпадъците. От своя страна Общините, които са включени във всеки един регион са задължени, да създават регионални съоръжения за управление на отпадъците, цел правилното управление на отпадъците на територията на региона и изграждане на цялата необходима инфраструктура.

България е разделена на 55 региона за управление на отпадъците, като във всеки един от тях е учредено "Регионално сдружение за управление на отпадъците". Във всеки от регионите, в съответствие с йерархията за управление на отпадъци и чл. 31 от ЗУО, системата за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, осигуряват като минимум изпълнението на следните цели: подготовката за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на 100 от общото тегло на тези отпадъци.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Съпоставяйки нормативните уредби на Европейския съюз и България можем да направим следните заключения: целта на Европейския съюз е да създаде единна общност за развитие и интеграция на всички държави членки; Европейското управление се опитва да повиши стандарта на живот във всички държави членки, налагат се санкции в случай на нарушение с основни закони наредби и има общ стремеж за намаление на отпадъците чрез събиране и повторно рециклиране на битовите отпадъци.

За съжаление, въпреки синхронизираното с Европейският съюз законодателство, в Република България се откриват пропуски, като например в Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци са въведени забрани за транспортирането на отпадъците, предназначени за обезвреждане, както и все още не е изградена цялостна, национална инфраструктура за третиране на отпадъците. Добър пример е въвеждането на принципът „Замърсителя плаща“, чрез който всеки замърсяващ е длъжен сам да обезвреди или премахне отпадъка по начин, който не застрашава нито човешкото здраве, нито природата, в противен случай е подложен на санкции от държавата.

REFERENCES

Basel Convention on the Control of the Transboundary Movement of Hazardous Wastes and their Disposal. Ratified by a law adopted by the 37th National Assembly on 18.01.1996. Promulgated, SG No. 8 of 26.01.1996. Issued by the Ministry of the Environment, promulgated, SG No. 1 of 01/03/1997, in force for the Republic of Bulgaria from 05/16/1996 (**Оригинално заглавие:** *Базелска конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане. Ратифицирана със закон, приет от 37-то НС на 18.01.1996 г. Обн., ДВ, бр. 8 от 26.01.1996 г. Издадена от Министерството на околната среда, обн., ДВ, бр. 1 от 3.01.1997 г., в сила за Република България от 16.05.1996 г.*).

Directive 94/62/EU of the European Parliament and Council of 20.12.1994 on packaging and packaging waste. Official Journal of the European Union, L365/10, 31.12.1994 (**Оригинално заглавие:** *Директива 94/62/ЕС на Европейския Парламент и Съвет от 20.12.1994 за опаковките и отпадъците от опаковки. Официален вестник на Европейския съюз, L365/10, 31.12.1994 г.).*

EEA Report "Diverting waste from landfill. Effectiveness of waste-management policies in the European Union" No 7/2009.

Keynes, J., Economic Possibilities for our Grandchildren (1930)*.

Reflections on Keynes' Economic Possibilities for our Grandchildren.

Stiglitz, E., (2008), "Towards a General Theory of Consumerism.

Vladimirov, L. Waste management. Study guide. Part 1. Ruse, Mediatech, 2011 (**Оригинално заглавие:** *Владимиров, Л. Отпадъчно стопанство. Учебен справочник. Част 1. Русе, Медиатех, 2011).*

Vladimirov, L. Waste management. Study guide. Part 2. Ruse, Mediatech, 2011 (**Оригинално заглавие:** *Владимиров, Л. Отпадъчно стопанство. Учебен справочник. Част 2. Русе, Медиатех, 2011).*

<http://www.bmub.bund.de/en/> - Website of the Federal Republic of Germany - Ministry of the Environment, Nature Protection, Buildings and Nuclear Safety.

<http://www.eea.europa.eu/> - Website of the European Nature Protection Agency

<http://www.kvvm.gov.hu/index.php> - Website of the Ministry of Environment and Water-Hungary

<http://www.moew.government.bg/> - Website of the Ministry of Environment and Water Bulgaria